

Historielaget Haldens Minder

Etablert 1896

post@haldensminder.no Bank: 1030.07.60169

PROGRAM FOR SOMMER OG HØST 2021

Det tas forbehold om avlysning grunnet koronasituasjonen, men vi håper og tror at arrangementene kan gjennomføres som planlagt. Vi vil kontinuerlig holde våre medlemmer orientert med mail, på hjemmesider (haldensminder.no) og på Facebook (Haldens Minder - Historielaget i Halden)

11. – 20- juni: Fredrikshalds Teater

Fredriksten Operafestival: **Carmens nye klær**

Få med deg utstillingen av flotte kostymer

13. juni – 15. august: Rød Herregård kl. 11:00 – 16:00 tirsdag-søndag:

«Keramikksummer på Rød»: Haldenkeramikk og Østfoldmuseene presenterer keramikk og porselen som viser ulike teknikker, motiver og design som har påvirket verden, Norden og Halden gjennom århundrene. Vi legger vekt på 1700- og 1900-tallet.

Sent i juni. Dato ikke fastsatt – blir kunngjort nærmere: **Åpning av prosjekt «Elvelangs»**, med avduking av 12 informasjonstavler som i tekst og bilder viser historien i nedre del av Tista gjennom nesten 300 år.

Historielaget Haldens Minder
Etablert 1896
Halden historiske Samlinger

ELVELANGS

Sparebankstiftelsen
HALDEN

Panorama over Fredriksten Festning

Fredriksten er Norges største, viktigste og mest ærverdige grensefestning. Mange mener og at den er en av de aller flotteste festningsanlegg i Europa, der den troner majestetisk over Halden. Fra festningen er det fantastisk utsikt over byen, fjorden – og langt inn over det som en gang var fiendeland. Festningen er åpen hele året.

1661: Festningen ble påbegynt, som en direkte følge av at Norge mistet Bohuslän og Bohus festning til Sverige. Svenskene angrep Halden tre ganger i perioden 1658-60. Dette overbeviste danskekongen Fredrik 3. om behovet for en moderne og sterk grensefestning. Svenskene angrep tre ganger til:

1716 angrep Karl den 12. Fredrikshald med 6000 soldater. Festningen slo imot, og haldenserne lærte på byen etter store kamper. Flere hundre ble drept, flest svensker. Svenskene måtte returnere. "Thi vi heller Landet brænde, end det kom til Falk", heter det i 4. vers i nasjonalsangen.

1718 kom Karl den 12. tilbake med 40 000 mann og angriper festningen, mest fra «forsiden», fra ldd. Gyldenløve fort blir tatt. Kvelden den 11. desember kryper kongen opp på kanten av skyttergraven for å få en oversikt over graverbeidene. Plutselig synker han sammen, truffet av en kule som har gått tvers gjennom hodet. Krigen ebber ut og svenskene returnerer til Sverige og det er stor tauhet om kongens død. Generalene deler krigskassa og sender soldatene hjem. Fredsslutning i 1721.

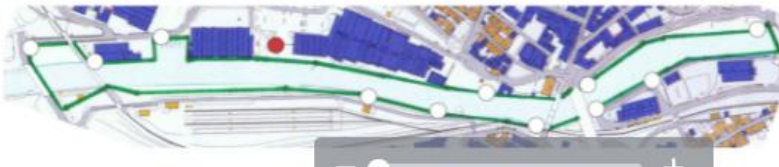
1814 blir Fredriksten på ny omringet av svenske styrker. Dette var følger av Napoleonskrigen. Sverige var lovet Norge som erstatning for tapet av Finland. Det skyldes med lunge skyts fra mange batterier rundt byen og fra festningen. Etter drøyt 14 dager kommer det utsendinger fra høyeste hold på begge sider til Fredriksten: Det er inngått avtale om våpenstillstand og festningsportene skal åpnes for de svenske troppene. Norge var ikke lenger underlagt Danmark, men i union med Sverige.

Unionsoppløsningen 1905

Situasjonen var også svært spent ved unionsoppløsningen i 1905. Tusener av soldater var mobilisert og sto oppmarsjert på begge sider av grensen. På Fredriksten og rundt i distriktet var det montert opp kraftige, langtrekkende, moderne kanoner. Forhandlinger førte imidlertid fram til en fredelig løsning.

Fredriksten Festning er et flott luralternativ. Her er det også et interessant museum og muligheter for guiding.
Det er også flere spisesteder i festningen.

Eleveoppgaver:
Skann koden

De hvite prikkene markerer hvor skillene står, mens den røde angir der du nå står.

Text in English:
Scan the code

Bildet viser tavle 1.

Med forbehold om koronasituasjonen: Lørdag 14.8: «Los 300». Arrangement på Halden Havn og Søndre Sjøbod, som markerer losvesenets 300 - årsjublieum (utsatt fra 2020).

Haldenseren Gabriel Christianssøn fikk i oppdrag av Peter Wessel Tordenskiold å organisere et losvesen i 1720 – og slik ble det.

Nærmere kunngjøring på hjemmesider og i pressen.

Bilde av losskøyta Fridhøj II som kanskje kommer.

Så til høstens program:

Torsdag 16. september, Fredrikshalds teater kl. 18:30: Kåseri ved Jan Henrik Lund: «Sykdommene som forsvant. Om pest og smitte i tidligere tider»

Lørdag 9. oktober: Historieseminar (dagseminar), i Fredrikshalds teater: «Middelalder i grenseland». Påmelding. Pris ca. 300 kr. Nærmere kunngjøring om dette i september.

Torsdag 20. oktober, Fredrikshalds teater, kl. 18:30: «Hva gjør vi med blindtarmen Halden?». Svein Olav Hansen innleder om Haldens byutvikling. Politikere, utviklere og planleggere inviteres.

Torsdag 11. november: Om planene for Fayegården og nytt bymuseum i Halden v/ Hege Hauge Tofte og Lillian Nyborg

Her er viktige aktører for å muliggjøre et bymuseum i Fayegården

Torsdag 9. desember: Julemøte i Fredrikshalds teater, kl. 18:30: Videreutvikling av Fredrikshalds Teater og Kulissemagasinet v/ Asgeir Borgemoen

